

Щодо перспектив перегляду Угоди про асоціацію з ЄС

28 січня 2020 року у Брюсселі відбулося шосте засідання Ради Асоціації Україна-ЄС. За результатами цього засідання можемо зробити наступні висновки щодо можливостей і перспектив, в рамках яких доведеться працювати Уряду України, щоб зберегти та примножити здобутки України на євроінтеграційному напрямку.

По-перше, Рада продемонструвала, що Європейський Союз дедалі більше переходить у позицію стратегічної оборони, і цей тренд загалом-то ускладнюватиме досягнення Києвом поставлених амбіційних завдань передусім у торговельно-економічній сфері.

Як свідчить текст спільного прес-релізу Ради, а також сигнали з боку керівництва ЄС на спільній прес-конференції, ЄС розглядає зону вільної торгівлі з Україною як єдиний ефективний механізм реалізації потенціалу двосторонньої торгівлі. Сподівання України щодо включення до порядку денного питання про її перегляд для розширення можливостей українських експортерів очевидно були рішуче відкинуті.

Максимум, на що готові піти європейці, — це оновлення додатків до Угоди. Внесення змін до її тексту, що спричинить нову процедуру ратифікації Європарламентом та державами — членами ЄС, — для Єврокомісії вважається неможливим.

Зоною можливого руху вперед залишаються наступні напрямки:

- гармонізація технічних регламентів для промислових товарів з метою спрощення процедур сертифікації для українських промтоварів та укладення Угоди АСАА (промисловий безвіз);
- інтеграція енергосистеми України до єдиного європейського ринку електроенергетик;

- спрощення митних процедур;
- ad hoc адаптація законодавства і стандартів ЄС у сфері цифрових технологій.

По-друге, позиція стратегічної оборони ЄС обумовлена двома аспектами сучасної розстановки сил усередині ЄС. Перше — посилення негативної позиції Франції у питаннях перспектив розширення ЄС (було продемонстровано на прикладі Балканських країн-кандидатів) та ослаблення у зв'язку з виходом Великобританії з ЄС табору прихильників експансії або хоча б відкритості європейського проекту, що змушене брати до уваги керівництво Європейської комісії. Друге джерело — посилення торговельного протекціонізму, який часто змушує ЄС дивитися на успіхи України в експансії на аграрний чи транспортний сегмент європейського ринку більше з тривогою, аніж із симпатією.

По-третє, ЄС переносить акцент на якісно інші, навіть інноваційні завдання свого порядку денного, який він намагається просувати в глобальному контексті, і перевіряє спроможність української сторони стати у цьому адекватним партнером. Йдеться про масштабну ініціативу "Європейська зелена угода", реалізація якої офіційно має зробити Європу першим у світі вуглецево-нейтральним континентом до 2050 року.

В зв'язку з цими висновками слід чітко окреслити інтерес України щодо перегляду Угоди про асоціацію з ЄС який насамперед полягає в ліквідації низки тарифних квот для українських агрохарчових товарів, узгоджених сторонами у зовсім інший історичний період і нині економічно застарілих. Однак, зацікавити ЄС Україна може лише запропонувавши широку модернізацію Угоди на основі ретельно прорахованого обопільного балансу інтересів сторін. Така модернізація має охопити положення Угоди про адаптацію економічного секторального законодавства, а не лише тарифні додатки.

Євросоюз також повинен побачити вигоди — поширення європейських норм на нові сфери економіки України, що полегшить ділові зв'язки та інвестиції європейських фірм, залучення українських компаній в європейські виробничі ланцюжки. Іншими словами, робиться ставка на те, що перегляд Угоди має також зробити український ринок для європейського бізнесу трішки цікавішим, а Україну — більш зрозумілим і надійним партнером ЄС у вирішенні глобальних завдань. Тому для української сторони дуже важливо проявити стратегічне бачення.

Необхідно сформулювати цікаві і переконливі для ЄС пропозиції, які резонують із пріоритетами "Європейської зеленої угоди". В цьому контексті необхідно:

- 1) Вчасно врахувати окреслені тенденції у своїй глобальній пропозиції щодо модернізації Угоди про асоціацію, зберігши при цьому шанс на конкурентність для своїх експортерів;
- 2) Сформулювати привабливі ідеї, як бути корисними для європейського кластеру електричного автомобілебудування (European Battery Alliance). Це може бути як доступ до рідкоземельних металів, необхідних для автоаккумуляторів (наприклад до родовищ українського літію), так і інноваційні ідеї українських стартапів;
- 3) Не відстати від ЄС в питаннях формування нової європейської архітектури регулювання цифрових і телекомунікаційних технологій. Зокрема, в частині використання штучного інтелекту та масиву даних, стандартів діяльності та відповідальності соціальних мереж, кібербезпеки.

Крім того слід розуміти, що амбіційні пропозиції приречені піти у небуття, якщо їх не буде підкріплено якісним виконанням домашнього завдання на законодавчому та інституційному рівнях.

Довідково

В частині чітких цілей перегляду Угоди про асоціації з ЄС, вітчизняні експерти окреслюють наступні розділи цієї угоди та завдання на поточний рік та наступні три роки¹.

1. ЮСТИЦІЯ, СВОБОДА, БЕЗПЕКА

Зміни до УА: Створення нового Додатку до Глави III —Юстиція, свобода та безпека, який би конкретизував пріоритети співпраці правоохоронних органів та індикатори реформ у сферах юстиції та боротьби з корупцією.

Мета-2020: Досягнута домовленість про моніторинг виконання Україною зобов'язань за допомогою інструментів EU Justice Scoreboard та EU Anti-Corruption Report.

¹ Пріоритети розвитку асоціації з ЄС: очікування українських громадських експертів - Громадська синергія
URL: <https://www.civic-synergy.org.ua/news/priorytety-rozvytku-asotsiatsiyi-z-yes-ochikuvannya-ukrayinskyh-gromadskykh-ekspertiv/>

Україна виконала завдання, передбачені на 2020 рік в рамках Стратегії з інтегрованого управління кордонами та Стратегії державної міграційної політики.

Мета-2023: Моніторинг підтвердив виконання Україною зобов'язань, передбачених у вже схваленому новому Додатку до Глави III, засвідчивши досягнення рівня країн-членів ЄС у цих сферах.

Укладені угоди між Україною і сусідніми країнами-членами ЄС про спільний контроль на кордоні, узгоджені з Шенгенським правом.

2. ТОРГІВЛЯ, МИТНИЦЯ ТА САНІТАРНІ І ФІТОСАНІТАРНІ ЗАХОДИ

Зміни до УА: Оновлені Додатки 1-A-1-D: прискорено лібералізацію взаємного доступу на ринки товарів шляхом відмови від перехідних періодів, які ще не завершилися, та розширення тарифних квот з урахуванням динаміки експорту у 2017-2019 роках

Мета-2020: Розпочато процедуру приєднання України до системи спільного транзиту ЄС.

До кінця року досягнуто взаємне визнання авторизованих економічних операторів.

Мета-2023: Забезпечене визнання еквівалентності у сфері СФЗ для принаймні трьох видів продукції. Сторони прямують до повної тарифної лібералізації у торгівлі товарами.

3. АСАА

Зміни до УА: Оновлений Додаток III («Список законодавства для адаптації»).

Мета-2020: Отриманий позитивний висновок ЄС щодо готовності України до підписання Угоди про оцінку відповідності та прийнятність промислових товарів (АСАА) у секторах низьковольтного обладнання, електромагнітної сумісності та машин.

Мета-2023: Зважаючи на успішну імплементацію вже підписаної угоди АСАА, Україна та ЄС зобов'язалися розпочати діалог щодо розширення дії АСАА на продукцію інших секторів промисловості, визначених у Додатку III, в яких Україна прийняла технічні регламенти на основі регламентів і директив ЄС, чинних станом на 2023 рік.

4. ЦИФРОВИЙ ПОРЯДОК ДЕННИЙ

Зміни до УА: Доповнення XVII-3 («Правила, що застосовуються до телекомунікаційних послуг») Додатку XVII оновлене з урахуванням нового Європейського Кодексу електронних комунікацій.

Мета-2020: Розпочато укладення Угоди про взаємне визнання електронних довірчих послуг між Україною та ЄС. Визначений механізм та алгоритм співпраці в тих сферах Єдиного цифрового ринку ЄС, що не враховані у Доповненні XVII-3. Узгоджено Стратегію і план заходів інтеграції України до Єдиного цифрового ринку ЄС.

Мета-2023: Україна починає працювати з ЄС у режимі внутрішнього ринку в секторі телекомунікацій. Узгоджений план повної інтеграції цифрового ринку України до ринку ЄС.

5. ЕНЕРГЕТИКА

Мета-2020: Затверджений та почав ефективно діяти механізм дії Додатку XXVII («Співробітництво у сфері енергетики») в частині погодження проєктів рішень України в сфері енергетики із Європейською комісією.

Мета-2023: Завершена інтеграція України до ENTSO-E.

6. ДОВКІЛЛЯ

Зміни до УА: Оновлені Додатки до розділу «Довкілля»: XXX (з можливим включенням директив у сфері відходів, шуму, хімічних речовин й добробуту тварин) та XXXI (з урахуванням зобов'язань за Паризькою угодою).

Мета-2023: Затверджений механізм включення природоохоронних територій України до європейської мережі у форматі «NATURA 2000+». Узгоджений механізм фінансування впровадження стандартів ЄС у сфері довкілля, включаючи найкращі доступні технології та методи (НДТМ) в окремих секторах.

7. ІНШІ ПРІОРИТЕТИ

Мета-2020: Україна та ЄС погодили формат долучення української сторони до європейської ініціативи Green Deal, із перспективою подальшого зближення у цій сфері.

Підписано Угоду про Спільний авіаційний простір. У рамках Транспортного діалогу Україна-ЄС знайдене рішення, що зняло проблему браку дозволів на

автомобільні вантажні перевезення.

Мета-2023: Укладено угоду у галузі автомобільного транспорту між Україною і ЄС.